

stvu, in je s pomočjo naših zaveznikov in prijateljev, najbolj pa s svojo odločnostjo in s svojimi čudovitimi naperi enkrat za vselej stresel s sebe tuji jarem in se ujedinil v našo kraljevino, trdno odločen, da svoje edinstvo in svojo svobodo neguje in čuva bolj ko vse drugo na svetu.

V veliki in težki borbi za obstanek so morali naši Slovenci prenašati neprimerne napore ves čas, odkar so prišli v te kraje. Vi, bratje moji, ste stali celih petnajst stoletij na mrtvi straži za našo skupno obrambo pred najljutejšimi napadavci. V tem predolgem času ste morali korak za korakom popuščati od svoje dedovine: toda delali ste to le za ceno ljute borbe in velikih žrtev za napadavca. V tem neprestanem boju ste od dne do dne bolj jekleneli in po pravici se lahko reče, da je na ta način vaša odporna sila neprestano rastla. Okrepila se je posebno tedaj, ko so se vaši predniki jasno zavedli, da je vaša in naša skupna narodna rešitev v sporazumu in slogi z vašimi brati Hrvati in Srbi.

Tako je logično prišlo, da so Kopitar in Miklošič, Prešeren in Gregorčič bili med prvimi in najbolj prepričanimi borci jugoslovanske misli in da je pre-
zgoda umrli Krek predložil program našega narodnega edinstva sredi german- 428
skega Dunaja in na veliko iznenadenje Evrope in to v najbolj kritičnem trenutku svetovne vojske. Svetovni areopag, ki bi moral po svojih svečanih obljubah za-
jamčiti svobodo malim narodom in jim dati enake pravice kakor velikim, ni
ravnal pravično z nami, najmanj pa z vami Slovenci. Dopustil je, da ostane
pod tujim jarmom velik del naših najboljših bratov. Pod tem jarmom ostane za
zdaj še znaten del Srbov in Hrvatov, toda razmeroma največ Slovencev. Těj
krivjci pa ne more biti sojeno dolgo življenje. Za to nam je porok enaka pre-
teklost drugih delov našega naroda. Najzanesljivejše poročstvo za to pa si mora-
mo ustvariti sami. In ustvarili si ga bomo gotovo, če se skupno lotimo kolikor
mogoče umne ureditve naših političnih, prosvetnih in gospodarskih razmer.
Bogata in napredna, prosvetljena in urejena kraljevina Srbov, Hrvatov in Slo-
vencev ne bo samo naša zaželjena skupna domovina, ampak obenem in v enaki
meri še zanesljivejše poročstvo naše skupne, še lepše in še popolnejše narodne
bodočnosti.

Lotimo se z ljubeznijo tega velikega in vzvišenega dela. Ko bo v naši ožji domovini pravica in svoboda enaka za vse; ko bo orač na njivi, delavec v tovarni, trgovec in obrtnik, meščan in vojak srečen in zadovoljen — in to bodo tudi lahko vsi — potem bo ta sreča obsevala in ogrevala tudi naše brate, ki jim močnejši od nas še niso pustili, da se imenujejo naše državljane. V naši dobi gre človeštvo brez dvoma naproti pravičnejši bodočnosti. Pravica, delo in čas so naši zanesljivi zavezniki, ki jih nikdar ne smemo izgubiti izpred oči. Izkoriščajmo z vnemo sadove naše svobode — potem mora bodočnost biti naša.

V to ime dvignem svojo čašo in pijem na srečo vseh Slovencev, ki so s težko in mučeniško, toda junaško in vztrajno preteklostjo zaslužili boljso in sijajnejšo bodočnost. Z združeno močjo jim bomo hoteli in mogli zagamčiti boljso in sijajnejšo bodočnost. Na to delo vas, gospoda, kličem v imenu svojega vzvišenega roditelja, našega ljubljene kralja in v imenu vse naše mile domovine.“

Angleški glas o nas. „Misao, mesečni časopis za jugoslovensku kulturo“, ki jo je v letih 1918. in 1919. izdajal Humphrey Milford* (London, E. C. Amen

* Pri istem založniku so izšla še sledeča dela: 1) Engleska gramatika. Napisali Dragutin Subotić i Nevill Forbes. 1920. 148 str. — 2) Oxford story readers for Serbians (angleški teksti, vsak s posebnim angleško-srbskim slovarčkom — doslej 4 zvezki). — 3) Oxford Serbian plain texts (srbske pripovedke,

Corner) in ki je doživela šest števil, je prinesla v svoji 6. številki iz peresa *Hilde Lorimer* daljši članek „Slovenci“ (str. 164–174). Pisan je ne samo izredno simpatično, ampak tudi s precejšnjim poznavanjem predmeta, posebno če pomislimo, da je pisan daleč od nas in brez pravih virov in pomagal. Pri obravnavanju starejše dobe se sicer ponavljajo še stare rodoljubne legende („u 13. veku jezik im je bio zakonski priznat i njime se govorilo na bečkom dvoru“ — str. 165) ali pa je kaj prikrojeno po paralelah v drugih literaturah. Tako nam pisateljica n. pr. pripoveduje, da se je pri nas za časa reformacije „polemička književnost pojavila na slovenačkom na obema stranama“ — str. 166. Enako je samo paralela po drugih literaturah, če pravi pisateljica par vrst niže: „kada je početkom 17. stoleća katolička pobjeda bila potpuna, na narodni jezik gledalo se nepovoljno i Bohoričeva gramatika bude zabranjena“. V resnici pa je *protestantska* Dalmatinova biblija služila ne samo našem največjemu protireformatorju škofu Hrenu, ko je iz nje *prepisal* svoje „Liste in evangelijske“ (1612), ampak tudi drugim duhovnikom v njihovi pastirski službi, Bohoričeve slovnice drugo izdajo (1715.) pa je priredil *kapucin* o. Hipolit iz Novega mesta, in tretjo (1758.) neznani *jezuit*.

Enake netočnosti se kažejo v opisu Cojzovega kroga in ilirske dobe, v kateri je pisateljica naprtila vse to, kar vemo tukaj o Vrazu, katerega niti ne omeni, na rame nedolžnemu Kopitarju, ki je po njenem (str. 169.) „nagovorio Vuka, da otpočne stvaranje književnog jezika, koji bi bio zajednički svima granama jugoslovenske rase“ in ki je „voleo, da i Slovenci i Hrvati prime novi književni jezik“. Njena sodba o Prešernovem nasprotovanju ilirstvu je sledeča: „Istina je, da Slovenci s jedne strane i Srbo-Hrvati s druge imaju malo teškoće u sporazumevanju, verovatno ne više nego što su imali u 18. veku jedan Englez i jedan Skočanin; i u buduće proces stapanja može ići još dalje. Ali usvajanje Vukovog govora u tridesetim godinama prošloga veka značilo bi prekid sa domaćim govorom; ono bi uvuklo u književnost beznadežno izveštačen karakter i učinilo je nepristupačnom svima osim učenih (169.)“. V tem oddelku kaže „Blajvajs“ in še marsikaj drugega, da je pisateljico zapeljala famozna Popovičeva „Jugoslovenska književnost“.

Najobširnejši in najboljši del pa je naša zgodovina od l. 1848. do najnovejših dni. Z izredno ljubeznijo in podrobnim znanjem opisuje pisateljica boj za našo politično prostost, za narodno kulturo na dveh frontah in za gospodarsko osamosvojitve in socijalne reforme. „Kao i u Češkoj ishod borbe bilo je unapređenje vaspitanja i izuzetno mali procent nepismenih među Slovencima. Težeći da smrve svoje protivnike Nemci su ih samo naoružali i izvežbali za novu borbu (str. 171.)“. Vse to je pomoglo k temu, da so danes „Slovenci u ekonomskom i vaspitnom životu dovoljno sposobni, da obrazuju autonomnu jedinicu u jednoj nezavisnoj državi“ (str. 172.).

Zdi se, da je ves članek napisan pod političnim vidikom „Masarykovega koridorja“. To se kaže kar v začetku članka, kjer pisateljica opisuje, kako smo Slovenci postali „sastavnim delom čehoslovenačke kraljevine pod Samom (627 do 658). Ovaj prvi dodir između Slovenaca i Čeha, mada kratkovečan, vrlo je interesantan. Istorija se ponavlja u novim oblicima; još jednom Česi i Slovenci su na putu da obrazuju jedan pojas skoro preko cele Centralne Evrope. Najtešnje

doslej dva zvezka: Veselinovičeva „Večnost“ (32 str.) in „Dve pripovedke“ od Gjüre Jakšića (48 str.) — Obe ti zbirki je uredila *Hilda Lorimer*, učiteljica klasičnih jezikov na Somerville Collegeu v Oxfordu. Vsa tukaj omenjena dela so natisnjena v latinici.

veze kao interesa tako i simpatija sjedinjuju Jugoslaviju sa Čeho-Slovačkom: harmonija i zajednički rad ovih dvehu država biće činilac prvoklasne važnosti u razvitku nove Evrope“ (str.165.). Ista misel zazveni tudi na koncu članka: „Izloženi zapadnim uticajima više nego i jedna grana Jugoslovena, a politički razdvojeni od svojih hrvatskih saplemenika pod krunom sv. Stevana, oni su imali više prilike za aktivnu političku saradnju sa Česima nego sa ostalim Jugoslavenima, fakt, koji je od velike važnosti u ovim danima. Ipak njihova svest o srodnosti sa ovim drugima nije nikada iščezla od Napoleonovog doba, i njihova vera u zajedničku sudbinu stalno je jačala. Svaka od triju velikih jedinica Jugoslavije pruža karakteristične priloge za zajedničku kulturu, koju očekujemo, da se pojavi. Žilavost, javni duh, politička razboritost, koje je kod Slovenaca razvila njihova duga borba sa dva tugja naroda, treba da se pokažu kao element od najveće vrednosti u politici nove države.“

NOVE KNJIGE.

Uredništvo je prejelo v oceno sledeće knjige (z zvezdico * označene so natisnjene v cirilici):

Dokumenti o jadranskem vprašanju. (Angleška bela knjiga.) V Ljubljani. Tiskovna zadruga. 1920. 60 str. 18 K. (Zbirka političnih, gospodarskih in socijalnih spisov, 6. zv.)

France, Anatole. Kuhinja pri kraljici Gosji nožici. Poslovenil Oton Župančič. V Ljubljani, 1920. Zvezna tiskarna. 297 str. 34 K. (Narodna knjižnica, snopič 19—23.)

Jager, Josip. Naša Pavka. Slike iz života jednog djeteta bez majke. Pjesme: Jelke Jager. Čakovac. Medjimurska tiskara. 62 str. 10 K.

Jeran, Fran. Osnovni pojmi opisne geometrije. Ljubljana. Jugoslovanska knjigarna. 1920. 175 str. 38 K.

Jurčič, Josip. Spisi. Uredil dr. Ivan Grafenauer. VI. zv. Doktor Zober. Tugomer. V Ljubljani. Jugoslovanska knjigarna. 1919. 212 str. Z dokl. 19-2 K.

Levstik, Fran. Poezije. Uredil C. Golar. I. V Ljubljani. Jugoslovanska knjigarna. 140 str. Z dokl. 9-6 K.

Levstik, Vladimir. Višnjeva repatica. Satiričen roman. V Ljubljani. Zvezna tiskarna. 1920. 506 str. 40 K.

Melik, Anton. Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. II. del, 2. snopič. V Ljubljani. Tiskovna zadruga. 1920. Str. 169—313. 21 K. (Pota in cilji, 3. zv.)

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Knjiga 220. U Zagrebu, 1919. 263 str. 6 K.

Reimmichl. Skrivnost najdenke. Povest. Poslovenil P. II. izdaja. V Ljubljani. Jugoslovanska knjigarna. [1920.] 93 str. Z dokl. 9-6 K.

Roba, Sūha. Uredil Franc Milčinski. Risbe Henrika Smrekarja. Ljubljana. Umetniška propaganda. 1920. Folio. 31 str. Vez. 50 K.

Wendel, Hermann. Aus und über Südslavien. Berlin. Buchhandlung „Vorwärts“ (Paul Singer). 1920. 111 str. 4-5 Mk.

Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena. Na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Kn. 24. U Zagrebu. 1919. 324 str.